

182318 - Kıyamet gününde hesapların çeşitleri

Soru

Kabirde ve kıyamet gününde hesabın çeşitlerini ve nasıl olacağını açıklar mısınız? Hadiste “kim hesapta tartışılırsa azap görür”. “Hesap, mümine sadece gösterilir” Kur’an’da: “Her kim zerre kadar bir hayır işlerse onu görecektir. Her kim zerre kadar bir şer işlerse onu görecektir” bir içimlik su bile nimet sayılacak ve bu nedenle hesaba çekilecek. Bu bağlamda hesabı nasıl anlamalıyız?

Detaylı cevap

Birincisi:

Kabir azabı nas ve icma’ ile sabittir. Kabirde azabın ve nimetlerin ruh ile hissedilmesi asıldır. Ancak ruh bedenle birleşir ve beden ile de azap ve nimeti hissedebilir. Daha detaylı bilgi için (8829) ve (21212) nolu soruların cevaplarına bakınız.

Kabirde hesap yoktur, ancak yaptıkları kötülük karşılığında azap veya hayırlı işlerine karşılık nimetler vardır. Hesap ise kıyamet gününde mahşer meydanında olacaktır.

Asıl olan insanların tümünün kıyamet gününde hesaba çekilmeleridir. Ancak bir grup hariç, Allah onlara fazilet bahşeder ve onları hesapsız ve azapsız bir şekilde cennete koyar. Bu konu (4203) nolu sorunun cevabında açıklanmıştır:

Ebû Hureyre (r.a.)’dan rivayete göre, şöyle demiştir: *Tekasûr sûresi 8.ayeti nazil olunca insanlar: “Ey Allah’ın Resülü! Bize hangi nimetlerden sorulacak? Bizim sahip olduğumuz şu iki kara şey; hurma ve sudur. Düşman yanı başımızda, kılıçlarımız omuzlarımızda, öylece darlık içinde bekleyip duruyoruz” diye sordular. Peygamberimiz (s.a.s.): “- Şüphesiz bunlardan da sorguya çekileceksiniz” buyurdu.* (Tirmizi 3357, Elbani hasen dedi)

İbn Kesir (rahimehullah) bu ayetin tefsirinde şöyle dedi:

O gün Allah'ın size verdiği; sağlık ve güven gibi nimetlere karşı şükür ve ibadet hususlarından sorulacaksınız. (İbn Kesir 8/474)

Ebû Berze el Eslemî (r.anh)'dan rivayet edildiğine, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Hiçbir kul, kıyamet gününde, ömrünü nerede tükettiğinden, ilmiyle ne gibi işler yaptığından, malını nereden kazanıp nerede harcadığından, vücudunu nerede yıprattığından sorulmadıkça bulunduğu yerden kıpırdayamaz.”* (Tirmizi 2417, Elbani sahih olduğunu söylemiştir)

İbn Kayyım (rahimehullah), şöyle dedi: Kâtade şöyle dedi: “Yüce Allah her kula verdiği hak ve nimetleri soracaktır. Sorulacak nimetler iki türdür: Birincisi, helalinden kazanılması ve hakkı olan yerinde harcanmasıyla birlikte şükründen sorulur. Diğeri ise: Helal olmayan bir yöntemle alınması, hakkı ve yeri olmayan yerde harcanması durumundan kazanıldığı ve harcandığı yerler sorulacaktır. (İğaset el Lehfan 1/84)

Herkese dünyada yaşadığı nimetlerden sorulacak, bu nimetleri ve rızıkları helal yoldan mı kazanmış yoksa haram yoldan mı? Bu soruyu geçerse Allah'ın itaatine güç kazanmak amacıyla bu nimetlere şükretmiş mi şükretmemiş mi sorusu sorulacaktır. Birincisi kazanç yollarından sorulur ikincisinde ise harcama yollarından sorulur. (Uddetus Sabirin s. 157)

Üçüncüsü:

Kıyamet gününde hesap iki türdür:

Birinci tür:

Gösterme ve sunma türü olan bir hesap olup müminlere özeldir. Kendisine yaptığı iş, ilmi ve Allah'ın kendisine verdiği nimet sorulur, o da kalbinde ferah gördüğü, delilini ispat edebildiği ve Allah'ın kendisine olan nimetini sürekli kılacağı şekilde cevap verir.

Günahları kendisine arz edilse, bunları kabul eder, Allah da onun günahlarını örter ve onu bağışlar.

Bu kişi; hesapta tartışmaya maruz kalmaz, incelenmez, sorgulanmaz, kitabını sağ eline alır ve cennetteki ailesinin yanına mutlu bir şekilde döner. Çünkü o, azaptan kurtulup mükafatını kazanmıştır.

Âişe (r.anh)'dan rivayetle Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *«Kıyamet gününde her kim hesapta tartışmaya maruz kalırsa azap görür. Ben: Yüce Allah "Hesabı çok kolay bir şekilde görülecek" [İnşikak 8] buyurmamış mıdır? dedim. Bunun üzerine : "O hesap değildir. O ancak hesabın arzıdır."»*

El Hafız (rahimehullah) şöyle dedi: İmam Kurtubi derki: *"O ancak hesabın arzıdır." İfadesinin anlamı, ayette geçen hesap türü; müminin amelleri kendisine gösterilir ki Allah'ın kendisine vermiş olduğu kadri kıymeti bilsin ve nasıl ki dünyada onu örtüp affetmişse ahirette de günahlarını bağışlayıp affettiğinin farkına varsın.*

Aişe (r.anh)'dan rivayet edildiğine göre Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'e kolay hesap nasıl olacak? Diye sordum. O, şöyle cevap verdi: *"Kişiye günahları gösterilir daha sonra affedilir, zira hesapta tartışmaya maruz kalan azap görür"* (Ahmed 24988, Elbani sahih olduğunu söyledi)

Şeyh İbn Useymin (rahimehullah) şöyle dedi:

Mümin bir kimse hesaba çekilir fakat tartışmalı olarak değil. Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: *"Her kim hesapta münakaşaya maruz kalırsa azap görür/helak olur" ancak mümine hesap gösterilir. (Lika Şehri 1/378) (Bu hangi kitap bulamadım)!!!*

İbn Ömer (r.anh)'dan- rivayet olunduğuna göre Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü Yüce Allah mümini öyle bir yaklaştırır ki onu rahmeti ile örter ve şöyle der: "Yapmış olduğun filan günahı biliyor musun? Yapmış olduğun filan günahı biliyor musun? Mümin: Biliyorum ya Rab." der. Allah Teâlâ: "Bu günahı dünyada örtmüştüm, bu günde mağfiret ediyorum." buyurur. Bunun üzerine o kimseye sevapların yazılı olduğu defter verilir."*

Kâfirlerle münafıklara gelince, onlar için mahlûkat huzurunda: İşte Allah namına yalan söyleyenler bunlardır, diye nida edilecektir, Allah'ın laneti zalimlerin üzerinde olsun” (Buhari 2441, Müslim 2768)

İkinci tür:

Münakaşa içeren hesap, bu tür hesap ise kafirlere ve bir takım günahkar Müslümanlar için geçerlidir. Günahlarına göre bu hesap kolay veya zor olabilir. Allah Muvahhid günahkarlardan dilediği kimseleri belirli bir süreliğine ateşe atar, azaplarını çektikten sonra ebediyen kalacakları cennete yerleştirir.

Ebû Hureyre (r.anh)'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: “*Bazı insanlar, Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)*'e: “*Ey Allah'ın resulü! Biz kıyamet gününde Rabbimizi görecek miyiz?*” dediler. Resulullah: “*Hiç göğün bulutsuz / berrak olduğu bir günde güneşe bakmakta / görmekte bir sıkıntı çekiyor musunuz?*” buyurdu. “*Hayır, dediler. “Peki bulutsuz ayın ön dördüncü gecesinde aya bakmakta / görmekte hiç zorlanıyor musunuz?” Onlar: “Hayır, dediler. Resulullah: Nefsimi elinde tutana yemin olsun ki o ikisinden birini görmekte ne kadar sıkıntı çekiyorsanız Rabbinizi görmekte o kadar sıkıntı çekeceksiniz. Böylece kul, Rabbiyle karşı karşıya gelecek. Allahu Teâlâ: 'Ey filan! Ben sana ikram etmedim mi? Seni efendi yapmadım mı? Sana zevce vermedim mi? Atı, deveyi sana hizmetçi kılmadım mı? Reislik yapmana, ganimet malından dörtte bir almana müsaade etmedim mi?' diye soracak. Kul: 'Evet ey Rabbim!' diyecek. Rab Teâlâ: 'Benimle karşılaşacağını hiç düşünmedin mi?' diyecek. Kul bu soruya: 'Hayır!' karşılığını verecek. Rab Teâlâ da: Tıpkı (dünyada) senin Beni unuttuğun gibi!' şimdi bende seni unutuyorum diyecek. Sonra ikinci kul Allah'ın karşısına çıkar. Rab Teâlâ ona da: 'Ey filan! Ben sana ikram etmedim mi? Seni efendi yapmadım mı? Sana zevce vermedim mi? Atı, deveyi sana hizmetçi kılmadım mı? Reislik yapmana, ganimet malından dörtte bir almana müsaade etmedim mi?' diye soracak. Kul: 'Evet ey Rabbim!' diyecek. Rab Teâlâ: 'Benimle karşılaşacağını hiç düşünmedin mi?' diyecek. Kul bu soruya: 'Hayır!' karşılığını verecek. Rab Teâlâ da: Tıpkı (dünyada) senin Beni unuttuğun gibi!' şimdi bende seni unutuyorum diyecek. Sonra üçüncüye de aynısını söyleyecek. Kul: 'Ey Rabbim, sana, kitaplarına ve peygamberlerine*

inandım. Namaz kıldım, oruç tuttum, sadaka verdim!" der ve elinden geldiğince (Allah hakkında) hayır senâda bulunur. Allahu Teâlâ: 'Bu hususta lehine şehadet edecek biri var mı?' diye soracak. Kul: 'Hayır, yok!' diyecek. Allah Teâlâ: 'Şimdi senin aleyhine bir şâhit gönderilecek!' der. Kul kendi kendine: 'Benim aleyhime şâhitlik yapacak da kim?' diye içinden düşünür. Kulun ağzı mühürlenir. Uyluğuna: 'Haydi konuş!' denir. Uyluğu, eti, kemiği konuşup, onun amelini haber verirler. Bu, onun kendisi için bir özür aramaması içindir. Bu kimse, Allah'ın gazabına uğrayan münafıktır." (Müslim 2968)

Alimler, " *Sonra o gün, nimetlerden mutlaka hesaba çekileceksiniz?*" (Tekasür 8) ayetinin anlamı hususunda ihtilafa düştüler. Bundan maksat kafirler mi yoksa hem kafir hem müminler midir? Doğrusu ayet, hem müminleri hem de kafirleri kapsar. Yani herkes kendisine verilen nimetlerden sorguya çekilecektir. Fakat kafir hakaret ve kınama üslubuyla çekilecek, mümin ise hatırlatma üslubuyla sorguya çekilecektir. (Lika el Bab el Meftuh 9/98)

En iyisini Allah bilir.